

การบูรณาการจริยธรรมเพื่อการสื่อสาร ทางการเมืองเชิงสันติ

The Intergrating Ethics for Political Communication in Peace

ณัฐมา ขันติธรรมกุล

Nattama Khantidhramkul

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้มี ๓ ประการคือ เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมือง เพื่อศึกษาจริยธรรมต่อการสื่อสารทางการเมือง และเพื่อประยุกต์จริยธรรมต่อการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติ จุดประสงค์เพื่อขจัดความขัดแย้งอันนำไปสู่ความรุนแรงในเรื่องการสื่อสารทางการเมือง

ผลการศึกษาพบว่า “จริยธรรม” ในศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม สรุปลงที่ “ความรัก” อันอยู่บนพื้นฐานของ “ความรักสากล” (Universal Love) และ ความรับผิดชอบสากล (Universal Responsibility) ตั้งการจัดสัมมนาการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติ ได้แก่ความจริง ความเป็นกลาง ความรัก ความรับผิดชอบ ความสามัคคี นอกจากนั้นยังประกอบไปด้วยอิมสยาม การอ่อนน้อมถ่อมตน ความเคารพผู้ใหญ่ ความกตัญญู และการให้

Abstract

This article is of 3 objectives; i.e. 1) to study political communication; 2) to study ethics towards political communications; and 3) to apply the ethics towards political communication to peace. The purpose is to get rid of conflicts leading to violence in political communication.

From the study, it is found that “Ethics” in Buddhism, Christianity and Islam concludes into “love” which is on the basis of Universal love and Universal responsibility in accordance with the arranged group seminar on political communication for peace. This love is about truth, being neutral, love, responsibilities and unity. Moreover, it also consists of Siamese smile, being humble, respect to seniorities, being grateful and giving.

๑. บทนำ

ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์เป็นสังคม “หุบโตะ”^๑ ซึ่งใช้อำนาจอันก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตนจึงนำไปสู่ความรุนแรงอันก่อให้เกิดความขัดแย้งในที่สุด ความขัดแย้งสามารถสรุปออกเป็นประเด็นใหญ่ได้ ๕ ประเด็น คือ^๒ (๑) ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) ได้แก่ ข้อมูลขัดกัน ขาดข้อมูล เข้าใจผิด ขาดการสื่อสาร หรือสื่อสารไม่ถูกต้อง สับสนเรื่องหน้าที่ มุมมองต่างกันในเรื่องของข้อมูล (๒) ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest Conflict) ได้แก่ ขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือสิ่งต่างๆ ที่ปรารถนาและต้องการ เช่น อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ (๓) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict) ได้แก่ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่ต่างกัน พฤติกรรมทางลบที่เกิดขึ้นซ้ำซาก และวิธีการในการทำสิ่งต่างๆ แตกต่างกัน เช่น วิธีการทำงานต่างกัน การตัดสินใจต่างกัน (๔) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) ได้แก่ การแก่งแย่งโดยเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎเกณฑ์เดิมด้วย ขัดแย้งเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ขัดแย้งเนื่องจากขาดความยุติธรรม (๕) ความขัดแย้งด้านคุณค่าหรือค่านิยม (Value Conflict) ได้แก่ ศาสนา โลกทัศน์ หรือความเชื่อต่างกัน การให้ความสำคัญที่ต่างกัน เกณฑ์ประเมินต่างกัน ภูมิหลังทางวัฒนธรรมต่างกัน ภูมิหลังส่วนบุคคลต่างกัน พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ต่างกัน เป็นต้น

^๑ สัมภาษณ์ ดร. คณิต ฒ นร, ประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย และ ประธานกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ หรือ คอป., วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๕.

^๒ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยญาณกร), **พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓-๒๔.

การเมืองไทยภายใต้ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ก่อให้เกิดปฏิกริยาคุุณานของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ซึ่งก่อให้เกิดองศาความรุนแรงมากขึ้น การเมืองจึงนับเป็นเรื่องสำคัญของระบอบการปกครองประเทศ^๓ ทำนองเดียวกันอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐหากมีการสื่อสารที่บกพร่อง ไม่อยู่บนพื้นฐานของความจริง หรือบิดเบือน ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งในเหตุแห่งความขัดแย้ง คือการขัดแย้งด้านข้อมูล

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้งนี้มีความสัมพันธ์กับอำนาจด้านการเมืองและการปกครองอย่างใกล้ชิดเมื่อมีการปฏิวัติด้านเทคโนโลยีการสื่อสารแบบใหม่ๆ ขึ้นจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในลักษณะใหม่ๆ ซึ่งเป็นการสื่อสารในแนวตั้งทำให้ภาพลักษณ์ในการสื่อสารของการเมืองไทยในสายตาของประชาชนทั่วไปมีลักษณะเป็น “การสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อการครอบงำ” ทำให้ประชาชนมีปฏิกริยาตอบโต้การสื่อสารทางการเมืองเป็น ๒ ลักษณะ คือ กลัวและหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสาร กับเบื่อก่อให้เกิดการเมินเฉยที่จะติดตามข่าวสารทางการเมือง^๔ ซึ่งปฏิกริยาทั้งสองแบบนี้ล้วนส่งผลเสียต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการสื่อสารทางการเมืองยังถูกใช้เป็นเครื่องมือที่เป็นอุปกรณ์ และวิธีการใช้อุปกรณ์ในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลและประชาชนทั้งรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองทั้งแนวระนาบและแนวตั้ง^๕

ปัญหาที่คือ การสื่อสารในแนวตั้งเป็นเรื่องของการถูกครอบงำสื่อโดยรัฐ ส่วนการสื่อสารในแนวอนเป็นการเผยแพร่ข่าวสารออกไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง และ การเมืองเป็นเรื่องของการแบ่งปันอำนาจและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในสังคม ประชาชนจึงมอบอำนาจของตนเองที่มีอยู่ในธรรมชาติให้คนกลุ่มหนึ่งที่ได้รับความสะดวกในการใช้อำนาจ ถ้าเรามอบอำนาจของเราให้กับบุคคลที่ได้รับความชอบธรรมแล้ว บุคคลที่ได้รับความชอบธรรมนั้นเป็นบุคคลที่เห็นแก่ตัว คือต้องการอำนาจและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นของตนเองหรือพรรคพวกของตนเพียงฝ่ายเดียวโดยไม่แบ่งปันแก่ผู้อื่น ย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ส่วนรวม ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงอาจตกเป็นเครื่องมือ

^๓เกษม ศิริพันธ์, “สื่อมวลชนกับการพัฒนาการเมือง”, ใน **ทฤษฎี และแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ**, อมร รัชชาติย์ และชัตติยา กรรณสูต (เรียบเรียง), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๘), หน้า ๙๑.

^๔พัสนัย นุตาลัย, “การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๕๐, หน้า ๑๙-๒๐.

^๕สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, **การสื่อสารกับการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พรีนติ้ง, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

ของความเห็นแก่อำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่ม และเนื่องจากการสื่อสารทางการเมืองเป็นการสื่อสารในหลายรูปแบบ

๒. จริยธรรม

จริยธรรม (Ethics) หมายถึง ธรรมชาติที่เป็นหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ จัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดั่งามถูกต้องอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม และจริยธรรมจะมีได้ต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนาอันได้แก่ศีล (precept) อันหมายถึงหลักหรือกฎเกณฑ์เพื่อตัด หรือฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อยให้เป็นปกติ เมื่อผู้พูด หรือกระทำความกรรมย่อมมีความสุขความสบายเยือกเย็น ไม่เดือดร้อน อันเป็นผลแห่งการมีคุณธรรมในจิตใจ เป็นเหตุประพฤติจริยธรรมได้ถูกต้อง คุณธรรมและศีลธรรมจึงเป็นโครงสร้างของจริยธรรม^๖ จริยธรรมจึงมีความสำคัญสำหรับคนในสังคมเพราะเป็นพื้นฐานของการกระทำทางกาย วาจา และใจ^๗

สรุปได้ว่าจริยธรรมมีความสำคัญเนื่องจากเป็นแหล่งที่มาของคุณธรรม ศีลธรรม และปัญญา คุณธรรมอันเกิดจากปัญญาสามารถพัฒนาได้ คุณธรรมอันเกิดจากศีลธรรมเป็นคุณธรรมอันเกิดจากการปฏิบัติจริงด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่กำหนดความประพฤติทั้งการกระทำ คำพูด และความคิด จริยธรรมยังเป็นเกณฑ์พื้นฐานที่อยู่ในทุกศาสนา ในวัฒนธรรมของพื้นที่ ในสังคม ในนักคิดตะวันตก และในนักคิดตะวันออก

๓. จริยธรรมในพระพุทธศาสนา

พุทธจริยศาสตร์เป็นสัจจะแห่งธรรมโดยประกอบด้วยเหตุและผล เป็นการศึกษามรรคที่มีความเป็นธรรมชาติซึ่งหมายถึงสิ่งที่เป็นจริง หลักจริยธรรมชั้นพื้นฐาน ได้แก่ เบญจศีล อันได้แก่ ศีล ๕^๘ และเบญจจรธรรม อันได้แก่ ธรรม ๕ ประการ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติฝ่ายศีลและธรรมที่สนับสนุนกันและกัน เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติควบคู่กัน เบญจศีล ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดปด เว้นจากการดื่มสุราและเมรัยรวมไปถึงสิ่งเสพติดทุกชนิด ส่วนเบญจจรธรรมได้แก่ มีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ดำเนินและเลี้ยงชีวิตในทางที่ถูกต้องดีงาม

^๖ บุญมี แท่นแก้ว, **จริยธรรมกับชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : หจก.ชนะการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

^๗ ดวงเดือน พันธุมหาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก, “จริยธรรมของเยาวชนไทย”, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๐), หน้า ๖-๑๑.

^๘ อัง.ทศ.อ. (ไทย) ๒/๔๙/๕๕, อัง.จตุกก.อ. (ไทย) ๒/๗๘/๓๖๑, อัง.จตุกก.ภ. (ไทย) ๒/๗๘/๓๙๓, อัง.ปญจก.อ. (ไทย) ๓/๒๓๕/๙๒.

มีความสำรวมระวังในกาม พุดแต่คำสัตย์จริง และมีสติรักษาตนไว้เสมอ จริยธรรมดังกล่าวสามารถรักษาได้ ๓ ทางคือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ จริยธรรมขั้นพื้นฐานเป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้น เมื่อปฏิบัติธรรมขั้นสูงขึ้นไปข้อปฏิบัติเบื้องต้นสามารถเป็นฐานรองรับในการปฏิบัติธรรมขั้นสูงขึ้นไป

จริยธรรมขั้นกลาง ได้แก่หลักกุศลกรรมบถ ๑๐ โดยมีการแยกทางกาย วาจา ใจ คือทางกายมี ๓ ข้อได้แก่ เว้นการฆ่าสัตว์ เว้นการลักทรัพย์ เว้นการประพฤติผิดในกาม ทางวาจามี ๔ ข้อ ได้แก่ เว้นพูดปด เว้นพูดเพื่อเจ้อ เว้นพูดส่อเสียด เว้นพูดไร้สาระ ทางใจมี ๓ ข้อได้แก่ ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่คิดทำร้ายใคร ไม่เห็นผิดทำนองคลองธรรม เช่น เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว พ่อแม่มีบุญคุณ เป็นต้น จริยธรรมขั้นกลางเป็นหลักปฏิบัติที่สูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง

จริยธรรมขั้นสูงสุด ได้แก่ข้อปฏิบัติสำหรับบรรลุผลนิพพานโดยตรงเรียกว่า “อริยมรรคมีองค์ ๘” ได้แก่ ๑) สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ หมายถึงรู้เห็นอริยสัจ ๔ ชัดแจ้ง เชื่อมโยงเข้าสู่การตรัสรู้อริยสัจ ๒) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ หมายถึงปลดเปลื้องจิตจากโลกีย์จากความพยายาพจากการเบียดเบียน ๓) สัมมาวาจา เจรจาชอบ หมายถึงวาจาสุจริต ๔ เว้นพูดปด เว้นพูดเพื่อเจ้อ เว้นพูดส่อเสียด เว้นพูดไร้สาระ ๔) สัมมากัมมันตะ การงานชอบหมายถึง การไม่ฆ่าสัตว์ไม่ลักทรัพย์ และเป็นพรหมจารีบุคคลไม่เกี่ยวกับกาม ๕) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ หมายถึงการเลี้ยงชีวิตไม่ผิดกฎหมาย และศีลธรรม เว้นการเลี้ยงสัตว์เพื่อฆ่า ๖) สัมมาวายามะ เพียรชอบ หมายถึงไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น แต่ให้ความดีเกิดขึ้นแทน และเพียรรักษาความดีไว้ ๗) สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ หมายถึง ระลึกแล้วให้เกิดสติสมบูรณ์ขึ้นจนกลายเป็นปัญญาแก่กล้า และตัดกิเลสได้ ๘) สัมมาสมาธิ ตั้งมั่นชอบหมายถึงการบำเพ็ญภาวนาให้เกิดขึ้นเป็นพื้นฐาน การบรรลุอริยสัจในสัมมาทิฐิข้อต้น และอริยมรรคมีองค์ ๘ สรูปลงที่ศีล สมาธิ และปัญญา

สรุปได้ว่าจริยธรรมในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๓ ระดับคือ จริยธรรมขั้นพื้นฐานได้แก่เบญจศีล ที่ควบคู่ไปกับเบญจธรรมอันเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรักษาได้ทางกาย วาจา และใจ จริยธรรมขั้นกลางได้แก่หลักกุศลกรรมบถ ๑๐ โดยมีการแยกทางกาย ๓ วาจา ๔ ใจ ๓ เป็นข้อปฏิบัติที่สูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ซึ่งมีนัยว่าทางแห่งความดี ส่วนจริยธรรมขั้นสูงสุด ได้แก่อริยมรรคมีองค์ ๘ สรุปได้ว่า ข้อ ๑ ถึง ๒ เป็นปัญญา ข้อ ๓, ๔ และ ๕ เป็นศีล ข้อ ๖, ๗ และ ๘ เป็นสมาธิ จริยธรรมทั้ง ๓ ระดับเป็นการแสดงออกถึงเมตตาอันหมายถึงความรักด้วยการไม่เบียดเบียนตนเอง รักผู้อื่นด้วยการต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข และเกื้อกูลกัน

๔. จริยธรรมในศาสนาคริสต์

ศีลธรรม และจริยธรรมทางคริสต์ศาสนามีหลักเหตุผลแทรกอยู่อันประกอบด้วยบัญญัติตามหลักมูลฐานจริยธรรมพระคัมภีร์ จริยธรรมขั้นพื้นฐาน เป็นข้อปฏิบัติที่ชาวคริสต์ต้องปฏิบัติตาม น้ำพระทัยของพระเป็นเจ้า อันประกอบด้วยบัญญัติตามหลักมูลฐาน ฐานจริยธรรมพระคัมภีร์คือการมอบน้อมเชื่อฟังต่อพระทัยของพระเจ้า และพระองค์ หลักคำสอนของคริสต์ศาสนามีพื้นฐานมาจากบัญญัติ ๑๐ ประการซึ่งเป็นคำสั่งของพระเจ้า ได้แก่ ๑) อย่ามีพระเจ้าอื่นนอกจากเรา^๑ ๒) อย่าทำรูปเคารพสำหรับตนเป็นรูปสิ่งหนึ่งสิ่งใด ๓) อย่าออกนามพระเยโฮวาห์ พระเจ้าของเจ้าอย่างไม่สมควร ๔) จงถือวันสะบาโต ถือเป็นวันบริสุทธิ์^๒ ๕) จงให้เกียรติแก่บิดา มารดาของเจ้า ๖) อย่าฆ่าคน การทำร้ายร่างกาย และวิญญาณของผู้อื่น ตลอดถึงการทำอันตรายแก่เขา เช่นการทำให้เขาบาดเจ็บ พิการ หรือถึงแก่ความตาย ๗) อย่าล่วงประเวณีผิดเมียเขา และกิจการลามกทุกชนิดการหาความสุขในกามารมณ์นอกชีวิตสมรสจึงเป็นการละเมิดพระบัญญัติของพระเจ้าอย่างหนัก การสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง (Masturbation) การผิดประเวณีต่อคนเพศเดียวกัน (การเล่นเพื่อน Sodomy or Lesbianism) เป็นการหาความสุขในกามารมณ์ที่ผิดต่อจุดมุ่งหมายซึ่งพระเจ้าได้กำหนดไว้จึงเป็นบาปเช่นเดียวกัน^๓ ๘) อย่าลักทรัพย์ ค่าจ้างต้องจ่ายเมื่อถึงเวลา^๔ ๙) การช่างตวงวัดต้องเที่ยงตรง^๕ การอนุเคราะห์คนยากจน^๖ ๑๐) อย่าเป็นพยานเท็จใส่ร้ายเพื่อนบ้าน ความนัยของบัญญัตินี้กว้างออกไปอีกคือ ห้ามการดิฉินฉินหา พูดเรื่องเล่าเรื่องไม่จริง ชุบชิบ ส่อเสียด ยกยอปอปั้นเหล่านี้เป็นการประหารอารมณ์^๗ ๑๐) อย่าโลภ^๘ หมายความว่าความเอาใจใส่ และการกระทำผิดภายนอก เช่น ฆ่าคน ล่วงประเวณี มุสา ลักทรัพย์ บัญญัตินั้นมองความโลภนี้อยู่ในหัวมนุษย์^๙ จริยธรรมในศาสนาคริสต์จึงเน้นย้ำเรื่องความรักผู้อื่นให้เหมือนรักตนเอง และความรักดังกล่าวปรับระดับของความรัก เป็นรักผู้อื่นเหมือนพระเจ้ารักเรา^{๑๐}

^๑ อพยพ. ๒๐/๓.

^๒ คำว่า “สะบาโต” หมายถึงวันสะบาโต มาจากภาษาฮีบรูว่า “Sabbath” แปลว่า “พัก”

^๓ บาทหลวงชัชวาล แสงแก้ว, **คู่มือเตรียมรับศีลมหาสนิทอย่างสง่า**. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, ๒๕๕๓), หน้า ๙๙.

^๔ เลวีนิติ. ๑๙/๑๓, เฉลยธรรมบัญญัติ. ๒๕/๑๔, มาระโก. ๕/๔.

^๕ เฉลยธรรมบัญญัติ. ๑๕/๗-๑๑.

^๖ เฉลยธรรมบัญญัติ. ๒๕/๓.

^๗ เฮนรี่ เอช. บาร์เนทท์, **คริสเตียนจริยธรรม** แปลโดย ทอด ประทีปเสน, หน้า ๕๒-๕๓.

^๘ อพยพ. ๒๐/๑-๑๗.

^๙ โรม. ๑ : /๒๔.

^{๑๐} สัมภาษณ์ บาทหลวงสมจิตร์ พึ่งพรพรรณ, อธิการบ้านแฉกร ศรีราชา, วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕.

สรุปได้ว่าจริยธรรมในคริสต์ศาสนาเน้นย้ำเรื่องความรักผู้อื่นให้เหมือนรักตนเอง และความรักดังกล่าวปรับระดับของความรักเป็นรักผู้อื่นเหมือนพระเจ้ารักเรา การไม่โกรธตอบ ไม่เห็นแก่ตัว เมื่อรักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง หรือรักผู้อื่นเหมือนพระเจ้ารักเรา นั้นย่อมหมายถึงการมีโอกาสได้ทำคุณความดีแก่สังคมส่วนรวม

๕. จริยธรรมในศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามมีหลักจริยธรรมเป็นข้อปฏิบัติที่ต้องยึดถือ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การปฏิบัติตน เพื่อยืนยันความเชื่อถือในเอกภาพของอัลลอฮ์ และเป็นการให้คำมั่นสัญญาว่าจะเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์องค์เดียว ๒) การทำนมาซ คือ ทำนมาซวันละ ๕ ครั้ง ได้แก่ เช้าตรู่ บ่าย เย็น พลบค่ำ และกลางคืน ๓) การบริจาคทาน ๔) การถือศีลอด คือ การงดกินงดดื่ม งดประพฤติดังตามอารมณ์ฝ่ายต่ำในช่วงเวลาระหว่างรุ่งอรุณไปจนถึงกระทั่งตะวันตกลับฟ้า โดยให้ถือศีลอดนี้ทุกวันเป็นเวลาหนึ่งเดือนเต็มในเดือนรอมมาฎอน หรือเดือนที่เก้าของปฏิทินอิสลามโดยยึดหลักจริยธรรมทางกาย ได้แก่ การไม่กราบไหว้รูปเคารพ ไม่ดูหมิ่นในพระคัมภีร์และในคำสอนของพระนะบี ไม่เอนเอียงไปทางศาสนาอื่น จริยธรรมทางวาจา ได้แก่ ไม่พูดว่าตนได้เห็นพระอัลลอฮ์ ไม่พูดว่าตนได้สนทนากับพระอัลลอฮ์ ไม่พูดว่าพระอัลลอฮ์ทรงมีความดงาม ไม่ยกเอาพระนามของพระองค์มาอ้างในการกระทำอันไม่บังควร ไม่กล่าวหาหรือนินทาพี่น้องมุสลิมว่าเป็นผู้ปฏิบัตินอกกลุ่มนอกรทาง ไม่พูดในสิ่งที่ทำไม่ได้ว่าทำได้ สิ่งที่ทำได้อย่างพูดว่าทำไม่ได้ ไม่ด่า ไม่สาปแช่งพระนะบี ไม่นำคำศักดิ์สิทธิ์ในศาสนามาพูดเล่น ฯลฯ จริยธรรมทางใจ ได้แก่ การไม่สงสัยพระอัลลอฮ์เจ้าว่าทรงเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่ง ไม่สงสัยความเป็นศาสนทูตของพระนะบีมะหะหมัด ไม่สงสัยในพระคัมภีร์อัลกุรอาน ฯลฯ^{๑๔} กล่าวได้ว่าศาสนาอิสลามประกอบด้วยหลักใหญ่ๆ ๒ ประการคือ หลักศรัทธา หรือความเชื่อในศาสนา

สรุปได้ว่าจริยธรรมของหลักคำสอนทั้ง ๓ ศาสนา คือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ได้แก่ ๑. รักตนเองโดยการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ไม่เบียดเบียนตนเอง ๒. รักผู้อื่นโดยการแสดงความรัก การเสียสละเพื่อเพื่อนมนุษย์ และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ๓. รักตนเองและรักผู้อื่นโดยการทำความดี ละเว้นความชั่ว ประารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข เป็นผู้ให้ จริยธรรมทั้ง ๓ ศาสนาสามารถรักษาไว้ด้วยกาย คือการกระทำดีต่อผู้อื่นด้วยการเกื้อกูลกัน ทางวาจา ได้แก่ การพูดที่อยู่บนพื้นฐานของความจริง ไม่พูดยั่วยุ ทางใจได้แก่การคิดดีกับผู้อื่นที่เป็นพื้นฐานจากจิตใจ คือความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข คิดที่จะให้

^{๑๔}ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์, เอกสารการสอนชุดวิชา ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย, หน้า ๔๑๗.

๖. จริยธรรมของนักคิด

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าจริยธรรมเป็นหลักประพฤติดีทางกาย วาจา และใจ จริยธรรมของนักคิดสามารถแบ่งได้เป็นนักคิดตะวันตก และนักคิดตะวันออก สำหรับนักคิดตะวันตกมีหลายคน ผู้เขียนขอกล่าวถึงประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาคือโอบามา และแมซีเทเรซ่า แมซีในคริสต์ศาสนิกายโรมันคาทอลิก

นักคิดชาวตะวันตก : ได้แก่ โอบามา ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาเจ้าของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ. ๒๐๐๙ ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีศีลธรรม โดยศาสตราจารย์ Jonathan Haidt แห่งมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียได้ทำการวิจัยประสิทธิผลจากการพูดของโอบามาในที่สาธารณะและมีเหตุผลที่สรุปได้ว่ามีประสิทธิผลมาก เพราะนักการเมืองมักมีความซับซ้อนในการพูดปลุกเร้าอารมณ์ และปรารถนาที่จะประพฤติตนเป็นคนดีมีศีลธรรมต่อผู้อื่น^{๒๐} ซึ่งความนิยมของชาวสหรัฐที่มีต่อโอบามาเนื่องจากโอบามามีทัศนะสนับสนุนการออกกฎหมายลดการเสี่ยงภัยจากการก่อการร้ายด้วยนิวเคลียร์ ให้ความสำคัญในเรื่องของการยุติสงครามอิรัก พลังงาน และการประกันชีวิตแบบสากล^{๒๑} มีการรื้อฟื้นเครือข่ายความปลอดภัยเพื่อคนจน^{๒๒}

แมซีเทเรซ่า ท่านได้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ “สำหรับการอาสาต่อสู้เพื่อลดความยากจนทุกข์ยากซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการนำไปสู่ความสงบสุขและสันติ” (for work undertaken in the struggle to overcome poverty and distress, which also constitute a threat to peace.) กลุ่มของแมซีเทเรซ่าให้เป็นคณะนักบวชคาทอลิกมีชื่อว่า “คณะธรรมทูตแห่งเมตตาธรรม” (Missionaries of Charity)^{๒๓} ท่านเป็นผู้นำการบริจาคหาทุนมาสร้างอาคารให้แก่ผู้ยากไร้ สถานพยาบาล ฯลฯ หลายแห่ง ทรรศนะของแมซีเทเรซ่าคือให้ความสำคัญเรื่องความเหลื่อมล้ำในสังคม การรังเกียจคนจรจัด การกลั่นแกล้งประทุษร้ายกัน

นักคิดชาวตะวันออก : ได้แก่ คานธี มีทัศนะเกี่ยวกับ “อหิงสา” เป็นวาทะที่ชาวตะวันออกทราบกันดี ว่าด้วยเรื่องการเมืองไม่เบียดเบียน ท่านใช้หลักการข้อนี้ในการต่อสู้กับรัฐบาลอังกฤษ เรียกว่า

^{๒๐}ดูรายละเอียดใน New emotion dubbed, “**elevation**” (English) Toronto Star, December 11, 2008.

^{๒๑}“Study busy cut favor weather”, CBS, 2004.

^{๒๒} Zeleny, Jeff, “**Judicious Obama Turns up Volume**”, Chicago Tribune, 2005.

^{๒๓}Clucas, Joan Graff. **Mother Teresa**, (New York : Chelsea House Publications, 1988), p. 58-59.

การต่อสู้โดยใช้ความสงบ ไม่ใช้ความรุนแรงหรืออาวุธ จนได้รับชัยชนะในที่สุด^{๒๔} หลักอหิงสา ประกอบด้วยหลักความรักความอดทน ความกล้าหาญ ความบริสุทธิ์ และความซื่อสัตย์^{๒๕}

องค์ทะไลลามะ มีทัศนะเกี่ยวกับ “สันติภาพ และขจัดความขัดแย้ง” ว่า การแข่งขันกันอย่างรุนแรงระหว่างอุดมการณ์ กำลังและอำนาจ อีกด้านหนึ่งคืออิสรภาพความหลากหลาย สิทธิของปัจเจกและประชาธิปไตย ซึ่งพระองค์สนับสนุนเรื่องสันติธรรม และการขจัดความรุนแรงออกไปจากทุกระดับชั้นอันเป็นรากฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับสันติภาพโลกและเป็นเป้าหมายสูงสุดสำหรับระเบียบนานาชาติ และต้องมีสันติธรรม ความใจกว้างและความรักด้วย ทุกศาสนาสาถลต้องลดความเห็นแก่ตัวลงและรับใช้ผู้อื่น^{๒๖}

สรุปได้ว่านักคิดตะวันตกมีทัศนะในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ มีความพยายามในการยุติสงครามให้ความสำคัญกับความเหลื่อมล้ำในสังคม ให้ความสำคัญของความปลอดภัย ส่วนนักคิดตะวันออกให้ความสำคัญต่อการต่อสู้แบบสงบที่เรียกว่าอหิงสา ความรัก ความอดทน ความกล้าหาญ ความบริสุทธิ์ และความซื่อสัตย์ เน้นย้ำความรักลดความเห็นแก่ตัว และรับใช้ผู้อื่นซึ่งนักคิดตะวันตกไม่มี

๗. ความขัดแย้งกับการสื่อสารทางการเมือง

สังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่มีตัวแปรที่เรียกว่า “ไร้ระเบียบ” (Chaos) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่อยู่บนพื้นฐานของสังคมที่มีความแตกต่าง และหลากหลายไปด้วยค่านิยม ทัศนคติ ภาษาศาสนา ความต้องการ ผลประโยชน์ และกลุ่มชาติพันธุ์ ที่พยายามจะดำรง และรักษาความเป็นอัตลักษณ์และผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเอาไว้ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิด “ความไม่สมนัย” ของตัวแปรต่างๆ เกิดอาการขบเหลี่ยมกันขึ้นจนกลายเป็นภาวะไร้ความสมดุล และก่อให้เกิดปฏิกิริยาที่เรียกว่า (Side Effect) จนนำไปสู่ “ความขัดแย้ง” (Conflict) ในที่สุด

^{๒๔}ดูรายละเอียดใน โจแอนด์ บอนดูแรนต์, **อหิงสา อาวุธของคนกล้า: ศึกษาปฏิบัติการสัตยาเคราะห์ของคานธี และฉลอง เพ็ชรเสนา, ขวัญชีวิตอินเดีย**. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๒).

^{๒๕}เอกสารประกอบการสอนภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, **“อหิงสา..ของมหาตมะคานธี”**, บทคัดย่อ.

^{๒๖}เฟเบียน โอเกกิ เชียน, **กล้าฝันเพื่อมนุษยชาติ บทสนทนากับทะไลลามะว่าด้วยเรื่องเงิน การเมือง และชีวิตอย่างที่ควรจะเป็น**, แปลโดย วิศิษฐ์และณัฐพล วังวิญญู. (กรุงเทพมหานคร : สวนเงินมีมา, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘๖-๑๘๗.

“ความขัดแย้ง” มาจากภาษาอังกฤษว่า Conflict มาจากภาษาละตินว่า Confligere แปลว่า การต่อสู้ (Fight) การทำสงคราม (Warfare) ความไม่ลงรอย หรือเข้ากันไม่ได้ (Incompatibility) การขัดซึ่งกันและกัน หรือการเป็นปรปักษ์ (Opposition) หมายถึง “การที่บุคคล ๒ คน กลุ่มบุคคล มีความเห็น ความเชื่อ ความต้องการไม่เหมือนกัน โต้แย้ง หรือโต้เถียงกัน ดันรน ต่อกันและแข่งขันกัน ความขัดแย้งก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ ดังนี้

ในมุมมองของนักคิดทั้งตะวันตกและตะวันออกมองในแง่ของความขัดแย้งเป็นธรรมชาติที่ตั้งที่ ราล์ฟ ดาร์เรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendorf) มองว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ และสังคม ซึ่งพระธรรมปิฎกมองว่า “ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ปัญหาที่คือขัดแย้งกันอย่างไรจึง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด”^{๒๗} สำหรับ ศ. สมภาร พรหมทา นักปรัชญามองว่า “ความจริงกับความฝัน จะขัดแย้งกันเสมอ และยอมรับว่าโลกคือเวทีแห่งความขัดแย้ง”^{๒๘} และประเด็นความขัดแย้งก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลง ความขัดแย้งก่อให้เกิดพลังงาน ในความขัดแย้งไม่มีผู้ใดถูก ไม่มีฝ่ายใดผิดโดย สมบูรณ์ และความขัดแย้งทำให้เกิดการปฏิสังสรรค์

การสื่อสารทางการเมืองมีแหล่งข่าวสารที่สำคัญได้แก่รัฐบาล และองค์กรทางการเมืองเช่น รัฐสภา พรรคการเมือง หรือระบบราชการ ส่วนช่องทางการสื่อสารทางการเมืองได้แก่สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อมวลชนที่อยู่ในมือของรัฐ เช่น กรมประชาสัมพันธ์ อ.ส.ม.ท. เป็นต้น โดยการนำสารออกไปสู่ประชาชน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการติดต่อสื่อสารไปยังผู้รับสารคือประชาชน เพื่อก่อให้เกิดการยอมรับต่อรัฐบาล การยอมรับเป็นการรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสาร ข่าวสารที่ได้รับจะถูกตีความออกมาดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้รับสารคือประชาชนที่ส่งผลไปยังพฤติกรรม ทำนองเดียวกันการสื่อสารทางการเมืองยังรวมไปถึงบุคคลในองค์กรด้วย เช่น การติดต่อสื่อสารระหว่าง นักการเมืองกันเอง รัฐบาลกับพรรคการเมือง ฯลฯ การสื่อสารทางการเมืองตั้งอยู่บนพื้นฐาน การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) อันเป็นบริบทในการครอบงำความเชื่อโดยมิบบบาทในการหลอ หลอมการรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร การโฆษณาชวนเชื่อจึงไม่ยั่งยืนเนื่องจากเนื้อแท้ ถูกรองรับด้วยมายาคติ เพราะในที่สุดสังคมก็ลงเอยด้วยอุดมการณ์ ความเชื่อ และค่านิยมที่แตกต่าง กัน^{๒๙}

แม้กระนั้นการสื่อสารทางการเมืองบนรากฐานของประชาธิปไตยเป็นการกำหนดให้คลื่น ความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของ

^{๒๗}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **สลายความขัดแย้ง**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๖), หน้า ๓-๔.

^{๒๘}สมภาร พรหมทา, **“ไตร่ตรองมองตน”**, (กรุงเทพมหานคร : พุทธชาติ, ๒๕๓๕), หน้า ๕๕-๖๑.

^{๒๙}วัลลภ ลำพาย, **แนวคิดและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง หน่วยที่ ๓**, (นนทบุรี : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒.

ชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่ดังกล่าวได้อย่างเท่าเทียม ให้ประชาชนมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันได้มากขึ้น รวมทั้งให้สิทธิ เสรีภาพ และเสมอภาค ในการแสดงความคิดเห็น ผ่านการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อสารโดยวิธีอื่นๆ ด้วย การสื่อสารยังถือเป็นเครื่องมือสนับสนุนหรือเรียกชื่อทางการเมืองของประชาชน^{๓๐} โดยผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองระหว่างกัน

ผู้เขียนมองว่าการโฆษณาชวนเชื่อกับการสื่อสารทางการเมืองจึงไม่อาจแยกออกจากกันได้ เนื่องจากผู้รับสารยังยึดติดอยู่กับตัวบุคคล อันเป็นการเชื่อในเรื่องที่ตนยังไม่ได้ประสบกับตนเอง และไม่มีใครกล้าปฏิเสธว่า “สื่อโทรทัศน์” เป็นสื่อที่ทรงพลังของการสื่อสารทางการเมืองเพราะถือว่าเป็น “สื่อสากล” อันมาจากเทคโนโลยีประเภทดาวเทียมที่ถ่ายทอดข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ ทั่วโลก เราควรหันมาพิจารณาแนวคิดอิทธิพลของสื่อ ทั้งสื่อบุคคล และสื่อมวลชน

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าจริยธรรมถือเป็นพื้นฐานทางสังคมที่เป็นตัวกำกับความดีชั่วของมนุษย์ การสื่อสารทางการเมืองจึงต้องมีจริยธรรมเป็นกรอบในการสื่อสารเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงขึ้นทั้งในรัฐบาล กับประชาชน บุคคลในองค์กรรัฐบาลเอง รัฐบาลกับองค์กรอื่น หรือแม้แต่พรรคการเมืองด้วยกันเอง อย่างไรก็ตามมีวิธีหลายวิธีสำหรับทฤษฎีตะวันตกในการจัดการความขัดแย้งได้แก่ การเจรจาตนเอง^{๓๑} การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง^{๓๒} การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง หรือการถอนตัว การเผชิญหน้า การโน้มน้าว ฯลฯ^{๓๓}

๙. การประยุกต์จริยธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองเชิงสันติ

รากเหง้าของความขัดแย้งที่เกิดแก่การสื่อสารทางการเมืองมาจากปัจจัย ๒ ปัจจัยคือ ๑) ปัจจัยภายในได้แก่ (๑) ความอยากได้ อยากดี อยากมี อยากเป็น เช่นอยากได้รถยนต์ราคาแพง อยากมีตำแหน่งหน้าที่การงานใหญ่โต อยากเป็นมหาเศรษฐี อยากเป็นรัฐมนตรี อยากเป็นนายกรัฐมนตรีนั่น เป็นต้น เมื่อสมหวังในความอยากก็ไม่อยากให้ความอยากนั้นหายไป เมื่อพบกับความไม่สมหวังก็อยากให้ความไม่สมหวังนั้นหมดไปเสีย (๒) ความถือดีที่คนเรามักเอาเราไปเปรียบกับคนอื่นว่าเราดีกว่าคนอื่น เราดีกว่าคนอื่น เราเสมอกับคนอื่น (๓) ความเห็นผิดในเรื่องที่ว่าตายแล้วสูญ

^{๓๐}สเลียร์ เซยประทับ, การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑.

^{๓๑}Fred C. Ikle, **How Nations Negotiate**, (New York : Harper & Row, 1964), p. 3-4.

^{๓๒}Christopher W. Moore, **The Mediation Process : Practical Strategies for Resolving Conflict**, 2nd ed, (San Francisco : Jossey-Bass Publishers, 1996), p. 7-8.

^{๓๓}วัลลภ ลำพาย, แนวคิดและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง หน่วยที่ ๓, หน้า ๒๔-๒๕.

กรรมไม่มี คือไม่เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และความเชื่อในเรื่องที่ว่าโลกนี้จะคงอยู่ตลอดไป^{๓๔} และ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ทรรศนะที่มาของความขัดแย้งว่า “อยากได้ อยากใหญ่ ใจแคบ”^{๓๕} และพฤติกรรมศาสตร์ในแง่ของสันดานมนุษย์^{๓๖} และความก้าวร้าว^{๓๗} ๒) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ตัวแปรในด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำรงชีพ และการแย่งชิงทรัพยากรในระดับต่างๆ^{๓๘}

สรุปได้ว่าสาเหตุของความขัดแย้งมาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ความอยาก ความถือดี ความเห็นผิด และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ตัวแปรในด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำรงชีพ และการแย่งชิงทรัพยากรในระดับต่างๆ

จากที่กล่าวมาในด้านจริยธรรมพุทธ คริสต์ อิสลาม นักคิดตะวันตก และตะวันออกนำมาประยุกต์จริยธรรมต่อการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติได้ ๓ ทางคือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ซึ่งสามารถประยุกต์ได้ดังนี้

๙.๑ จริยธรรมการสื่อสารทางการเมืองทางกาย

การกระทำทางกายถือเป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมาทางการกระทำซึ่งแสดงออกมาทำให้บุคคลทราบว่าเขาคิดอย่างไร จริยธรรมที่แสดงออกมาทางการกระทำที่ดีและก่อให้เกิดสันติได้แก่

๑) **ยืมสยาม** ถือเป็นกรสื่อสารไม่ตรีจิตไปยังบุคคลรอบข้าง เมื่อมีรอยยิ้มทำให้สถานการณ์ที่เคร่งเครียดคลายลง จะเห็นได้จากสื่อต่างๆ ว่าในขณะที่ผู้พูดแล้วแสดงสีหน้ายิ้มแย้มไปด้วยจะทำให้การพูดนั้นเต็มไปด้วยอาการยิ้มแย้ม แม้ในสถานการณ์ที่ตั้งเครียดก็จะทำให้สถานการณ์เบาบางลง แม้ในภาวะวิกฤตก็ทำให้สถานการณ์นั้นยุติลงด้วยดี

๒) **การให้** ซึ่งปกติเมื่อพูดถึงคำว่า “ให้” เรามักนึกถึงให้สิ่งของ วัตถุ หรือเงินตรา สำหรับการประยุกต์ การให้สามารถแบ่งได้ ๓ ประการคือ (๑) การให้วัตถุสิ่งของต่างๆ เช่นการให้ปัจจัย ๔ ได้แก่ เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถยนต์ อุปกรณ์เกี่ยวกับการสื่อสาร เป็นต้น (๒) การให้ความรู้ต่างๆ อันก่อประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมและสังคม เช่น

^{๓๔} อภิ.สง. (ไทย) ๓๕/๑๖/๕๗๓.

^{๓๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), “วิถีสู่สันติภาพ” (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

^{๓๖} ดูรายละเอียดใน Konrad Lorenz, **On Aggression**, (New York : Bantam, 1969).

^{๓๗} ดูรายละเอียดใน Ashley Montagu, ed. **Man and Aggression**, (New York : Oxford University Press), 1968.

^{๓๘} ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, **สันติวิธี วิถีวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๓๖-๓๗.

การให้ความรู้ในด้านภาษา การให้ความรู้ในแง่ของวิชาการ การให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ การให้ความรู้ในเรื่องของหลักศาสนา (๓) การให้อภัย ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม ถ้าคนในสังคมรู้จักให้อภัยกันก็จะไม่เกิดความขัดแย้งแล้วเลยไปที่ความรุนแรง ผู้เขียนมองว่าการอยู่ร่วมกันย่อมมีการกระทบกระทั่งกัน ผู้คนในสังคมควรมีการให้อภัยกัน หลักความคิดการให้อภัยต้องมี “ปัญญา” กำกับเสมอ โดยมองจากความเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนจนละเลยการให้อภัยก็เพราะเกิดจากความเห็นแก่ตัว การให้อภัยถือเป็นการไม่เบียดเบียนผู้อื่น

๓) กตัญญู เพราะเมื่อเราเกิดมาบ้านเมืองมีคุณต่อพวกเรา เรามีความสงบสุข มีความสะดวกสบาย มีที่พักอาศัยดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี เราจึงควรมีความกตัญญูต่อบ้านเมือง ช่วยกันทำนุบำรุงบ้านเมือง ไม่ย้ายโยให้รัฐบาล นักการเมือง และประชาชนแตกแยกกัน แต่ควรกตัญญูต่อบ้านเมืองโดยการส่งเสริมสนับสนุนในการทำให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง

๔) ความจริง เราไม่ควรมองความจริงในลักษณะของปัจเจกบุคคล คือ เรามักจะมองปัญหาต่างๆ ว่าเกิดจากตัวบุคคล ซึ่งเรามองว่าปัญหาสังคมเกิดขึ้นเพราะมีคนไม่ดีบางคนหรือหลายคน ถ้าจัดการคนไม่ดีนั้นเสียบ้านเมืองก็สงบสุข และต้องใช้ความรุนแรงจัดการ และเราไม่สามารถจะมองเห็นว่าปัญหาสังคมนี้มีคนไม่ดีอยู่ มีนักการเมืองที่ไม่ซื่อสัตย์อยู่ มีนักการเมืองที่คอร์รัปชั่น แต่ที่ลึกไปกว่านั้นคือรากเหง้าที่ทำให้คนที่เป็นนักการเมืองไม่ซื่อสัตย์ ทำไมจึงขึ้นมาเป็นใหญ่ได้ และต้องมีปัจจัยทางสังคมที่ทำให้คนที่ไม่ดีขึ้นมาเป็นใหญ่ ความจริงในการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นเรื่องของความจริงระดับจุลภาค และระดับมหภาค และความจริงที่มีอำนาจ ต้องเป็นกระบวนการที่เอาความจริงมาแสดง โดยการยึดมั่นในความจริงอย่างเต็มที่

ดังนั้น ความจริงในการสื่อสารทางการเมือง ทุกคนต้องอยู่บนพื้นฐานทางจริยธรรมของความจริงที่มีอยู่ทั้งในทางกาย ทางวาจา และทางใจ เมื่อทุกคนซึ่งเป็นระดับมหภาคมีจริยธรรมเป็นพื้นฐาน และมีการยึดมั่นความจริงอย่างแท้จริง ปัญหาของสังคมจึงจะน้อยลง

๕) ความเป็นกลาง ในทางการเมืองถือเป็นการไม่เลือกฝ่าย แต่การไม่เลือกฝ่ายในความเป็นกลางนั้นต้องมี “จริยธรรม” อันเป็นพื้นฐานของศีลธรรมกำกับ คือ เล็งไปที่ความถูกต้องตามหลักศีลธรรมโดยไม่ใช้ความรู้สึก หรือความลัทธิส่วนตัวเป็นตัวชี้วัด

๖) ความรัก เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้จึงอยู่ในส่วนของใจ แต่สามารถแสดงออกมาทางการกระทำได้ ดังนั้นในการสื่อสารทางการเมือง “ความรัก” จึงอยู่ในส่วนของทั้งทางใจและทางกาย เมื่อการสื่อสารทางการเมืองตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรัก ไม่ก่อความเดือดร้อนต่อผู้อื่น และยังทำให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยความรัก ความรักแม้เกิดขึ้นได้ยาก แต่ถ้าเรามีกำลังพอที่จะให้ความรักแก่ผู้อื่นก็จะสามารถดึงเอาความรักของอีกฝ่ายหนึ่งออกมาได้เหมือนกัน และเมื่อทุกคนมีความรักย่อมเอื้อเพื่อแผ่แผ่เกื้อกูลกัน

๗) ความรับผิดชอบ การสื่อสารทางการเมืองต้องตั้งอยู่ภายใต้จิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อตนเอง และรับผิดชอบต่อสังคม ดังความรับผิดชอบต่อสากล (Universal Responsibility) คือเป็นสิ่งที่ควรระลึกถึงความรับผิดชอบที่มุ่งประโยชน์สุขต่อผู้อื่น เป็นความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและต่อสังคม เช่น รัฐหรือนักการเมืองควรระลึกเสมอว่า การสื่อสารทางการเมืองควรกระทำบนพื้นฐานของการไม่ทำให้สังคมสั่นคลอน คือไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือย่ำแย่

๘) ความสามัคคี^{๓๔} เราต้องยอมรับว่าการแตกแยกทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกัน ดังนั้นจึงทำให้ชาติบ้านเมืองสั่นคลอนทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ทำให้พวกเราต้องตระหนักถึงความสามัคคีซึ่งเป็นการแสดงออกทางการกระทำที่ทำให้รัฐ สื่อมวลชน นักการเมือง ประชาชนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อะลุ่มอล่วยในหลักการ ตักเตือน รับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล โดยไม่ใช้อารมณ์ ความรู้สึก หรือความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้าไปปะปน เมื่อทั้งประเทศคือ รัฐ สื่อมวลชน นักการเมือง ประชาชนมีความสามัคคีกันย่อมนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญอย่างมั่นคง

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางกายประกอบไปด้วย ยัมสยามอันทำให้สถานการณ์ที่ตึงเครียดบรรเทาลง กตัญญูต่อชาติบ้านเมือง การให้เป็นการให้ทั้งทางวัตถุ ให้ความรู้ และให้อภัย ในส่วนปัญญาสดมภ์ค่านิยมแห่งชาติคือ ความจริง ความเป็นกลาง ความรัก ความรับผิดชอบต่อสังคม และความสามัคคี

๙.๒ จริยธรรมการสื่อสารทางการเมืองทางวาจา

ความจริง เวลากล่าวถึงความจริงไม่ควรมองในเชิงตัวบุคคลว่า ใครเป็นคนผิด แต่ให้มองไปถึงปัญหาในเชิงโครงสร้างว่ามีความเลวร้ายก่อให้เกิดการเอาเปรียบอย่างไรบ้าง และให้พูด “คำจริง” คือเป็นความจริง และเมื่อพูดคำไหนต้องทำตามนั้น และตอบโต้คำเท็จด้วยคำจริง เมื่อความจริงปรากฏ ผู้พูดคำจริงย่อมเป็นที่เคารพ น่าเชื่อถือกว่าผู้พูดคำเท็จ

ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองทางวาจาต้องประกอบด้วย ๑) ต้องเป็นคำจริง ๒) ต้องเป็นคำสุภาพ ๓) พูดแล้วต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่อีก ๔) พูดไปด้วยความรัก ความปรารถนาดี อยากรู้ ๕) พูดด้วยความสุข ๖) พูดถูกกาลเทศะ ๗) พูดถูกเวลา ๘) พูดถูกสถานที่ ๙) ไม่พูดจายั่ว

^{๓๔} การสัมมนาในกลุ่มการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติ ห่อง ๒๐๕, วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๕. (จากการสัมมนาได้คำ ๕ คำที่เรียกว่า “ปัญญาสดมภ์ค่านิยมแห่งชาติเพื่อสันติ” คือ ความจริง ความเป็นกลาง ความรัก ความรับผิดชอบต่อสังคม และความสามัคคี).

๙.๓ จริยธรรมการสื่อสารทางการเมืองทางใจ

ความจริง ในแง่ของความจริงนั้น เมื่อการสื่อสารทางการเมืองเกิดขึ้นคือเริ่มขึ้นที่ใจ การสื่อสารทางการเมืองจึงควรออกมาจากใจ คือต้องจริงใจ เมื่อประกอบกับจริงวาจา และจริงการกระทำ ทำให้ “ความจริง” ในการสื่อสารทางการเมืองชัดเจนขึ้น

ความรัก ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าความรักเป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้จึงอยู่ในส่วนของใจ แต่สามารถแสดงออกมาทางการกระทำได้ ดังนั้นในการสื่อสารทางการเมือง “ความรัก” จึงอยู่ในส่วนของทั้งทางใจ และทางกาย การสื่อสารทางการเมืองจะนำไปสู่สันติได้ต้องเกิดขึ้นที่ใจก่อน คือ “คิดดี” จึงจะก่อให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองที่ดีได้ ดังนั้นการสื่อสารทางใจเป็นสิ่งสัมผัสไม่ได้ด้วยภายนอก แต่สามารถแสดงออกมาเป็นการกระทำ เช่นแสดงออกทางสีหน้า สายตา ท่าทาง

๑๐. บทสรุป

“การประยุกต์จริยธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองเชิงสันติ” ทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลามสรุปลงที่ “ความรัก” ในการกระทำภายนอกคือการกระทำทางกาย และคำพูด ในส่วนของการกระทำทางกายในบัญญัติฉบับที่สามแห่งชาติเพื่อสันติคือ ๑) ความจริง ๒) ความเป็นกลาง ๓) ความรัก ๔) ความรับผิดชอบ ๕) ความสามัคคี ในส่วนของจริยธรรมที่นอกเหนือจากบัญญัติฉบับที่สามแห่งชาตินั้น ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่เรียกว่าสิทธิมนุษยชน (human right) อันเป็นรากฐานของประชาธิปไตย ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงต้องมีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่มากระทบทางกาย วาจา อันประกอบไปด้วยรอยยิ้มแบบยิ้มสยาม กตัญญูต่อแผ่นดิน รู้จักเป็นผู้ให้ทั้งวัตถุ ให้ความรู้ และให้อภัย การให้ทั้ง ๓ ประการที่กล่าวมาแล้วโดยเฉพาะการ “ให้อภัย” เป็นการให้ที่ทำได้ยาก แต่ถ้าทำได้ถือเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ การสื่อสารทางวาจา คือ ๑) ต้องเป็นคำจริง ๒) ต้องเป็นคำสุภาพ ๓) พูดแล้วต้องก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูล ๔) พูดไปด้วยความรัก ความปรารถนาดี อยากให้คนฟังมีความสุข ๕) พูดถูกกาลเทศะ ๖) พูดถูกเวลา ๗) พูดถูกสถานที่ ๘) ไม่พูดจายั่ว ส่วนการสื่อสารทางใจคือ การคิดดีอันเป็นบ่อเกิดของการกระทำที่ดีซึ่งก่อให้เกิดสันติที่เรียกว่า เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แบบ และต้องจริงใจ

จากที่กล่าวมา การสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วยรัฐ สื่อมวลชน นักการเมืองและประชาชน ในส่วนจริยธรรมต่อการสื่อสารทางการเมืองทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลามสรุปลงที่ความรัก ส่วนการประยุกต์จริยธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองเชิงสันติ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีจริยธรรมคือยิ้มสยาม การให้ กตัญญู ความจริง ความเป็นกลาง ความรัก ความรับผิดชอบ และความสามัคคี ที่สำคัญปัจจัยทางสังคมต้องเป็นอิสระจากอำนาจทุนหรือโลกทัศน์ที่ไม่ได้ถูกรอบงำด้วยการบริโภคนิยมหรือทุนนิยมที่ก่อให้เกิดสังคม “ทุบโต๊ะ” และเราได้อาศัยอยู่ในบ้านเมืองที่มี

ทรัพยากรสมบูรณ์ มีที่อยู่ที่อาศัยจากหยาดเหงื่อแรงกาย และสติปัญญาของเราก็จริง แต่เราคงอยู่บนโลกใบนี้เพียงลำพังครอบครัวเราครอบครัวเดียวไม่ได้ เราต้องมีสังคม เราสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ดูแล รักษาธรรมชาติแวดล้อมให้อยู่กับพวกเราเพราะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน มนุษย์ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ธรรมชาติก็ต้องพึ่งพามนุษย์ สุดท้ายในส่วนของการสื่อสารทางการเมืองเชิงสันติ” จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับรัฐ สื่อมวลชน นักการเมือง ประชาชนว่า จะยึดหลักจริยธรรมดังกล่าวมาใช้ในการสื่อสารทางการเมืองหรือไม่

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

คัมภีร์ไบเบิล : พันธสัญญาใหม่.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

โจแอนด์ บอนดูแรนต์. **อหิงสา อาวุธของคนกล้า : ศึกษปฏิบัติการสัตยาเคราะห์ของคานธี และฉลอง**

เพ็ชรเสนา ขวัญชีวิตอินเดีย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๕๒.

เฉลิม พงศ์อาจารย์. **พื้นฐานอารยธรรมไทย.** กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์, ๒๕๒๙.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. **สันติวิธี วิถีวัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๙.

บาทหลวงชัชวาล แสงแก้ว. **คู่มือเตรียมรับศีลมหาสนิทอย่างสง่า.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, ๒๕๕๓.

ดวงเดือน พันธุมนานิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์. **“จริยธรรมของเยาวชนไทย” รายงานการวิจัย**

กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๐.

บุญมี แทนแก้ว. **จริยธรรมกับชีวิต.** กรุงเทพมหานคร : หจก. ธนะการพิมพ์, ๒๕๓๗.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). **สลายความขัดแย้ง.** กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **วิธีสู่สันติภาพ.** กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๐.

ปรีชา พิณทอง. **ไขภษิตโบราณอีสาน.** อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรม, ๒๕๒๘.

เฟเบียน โอเกกิ เตียน. **กล้าฝันเพื่อมนุษยชาติ บทสนทนากับทะเลลามะว่าด้วยเรื่องเงิน การเมือง**

และชีวิตอย่างที่ควรจะเป็น. แปลโดย วิศิษฐ์และณัฐพิส วังวิญญู. กรุงเทพมหานคร :

สวนเงินมีมา, ๒๕๔๕.

วัลลภ ลำพาย. **“แนวคิดและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง หน่วยที่ ๓”.** นนทบุรี : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๑.

วิเชียร วิทยอุดม. **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : ธนัซการพิมพ์, ๒๕๕๔.

สมภาร พรหมทา. **ไตร่ตรองมองตน**. กรุงเทพมหานคร : พุทธชาติ, ๒๕๓๕.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตินุญยานกร). **พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๔.

เสถียร เขยประทับ. **การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์. **เอกสารการสอนชุดวิชา ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย**.

พัสนัย นุตาลัย. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. **การสื่อสารกับการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พรีนติ้ง, ๒๕๔๔.

๒. ภาษาอังกฤษ :

1. SECONDARY SOURCES :

(1) Books

Ashley Mongtagu. ed. **Man and Aggression**. New York : Oxford University Press, 1968.

Christopher W. Moore, **The Mediation Process : Practical Strategies for Resolving Conflict**.
2nd ed, San Francisco : Jossey-Bass Publishers, 1996.

Fred C, like. **How Nations Negotiate**. New York : Harper & Row, 1964.

Konrad Lorenz. **On Aggression**. New York : Bantam, 1969.

New emotion dubbed. **“elevation”** (English) Toronto Star, December 11, 2008.

Zeleny, Jeff. **“Judicious Obama Turns up Volume”**. Chicago Tribune, 2005.

Clucas, Joan Graff. **Mother Teresa**. New York : Chelsea House Publications, 1988.